

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І. А. Стратегія і тактика управління фінансами. Київ: МП «ИТЕМЛтд» СП «АДЕФ-Україна», 1996. 534 с.
2. Галайко Н. Р. Методичні підходи до формування та реалізації стратегії забезпечення ефективності діяльності банку. *Регіональна економіка*. 2008. № 4. С. 132–140.
3. Економічна енциклопедія: у трьох томах / ред. кол.: С. В. Мочерний та ін. Київ: Видавничий центр «Академія», 2000. Т 1. 863 с.
4. Корчева В. Концепція невизначеності в економічній науці. *Вісник КНТЕУ*. 2016. № 1. С. 41–50.
5. Криклій О. А., Москаленко А. О. Вплив невизначеності на ліквідність банківської системи України. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/59.pdf/

Горінний М. Л.

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ОП «Економіка»
ПВНЗ «Європейський університет» (м. Київ)

Гривківська О. В.

д-р екон. наук, професор,
професор кафедри економіки і права
Національного університету
харчових технологій (м. Київ)

ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Вступ. До сьогодні залишаються невирішеними питання застосування сучасних методів та моделей державної підтримки інноваційної діяльності підприємств. Більшість вчених намагається досліджувати проблеми інноваційної діяльності в Україні, не спираючись на досвід інших провідних країн, що дало б змогу використати його як приклад для успішного вдосконалення вітчизняної інноваційної системи. Саме тому особливої актуальності набуває дослідження державної фінансової підтримки інноваційної діяльності в національних умовах з урахуванням умов сьогодення.

Мета роботи – дослідження державної фінансової підтримки інноваційної діяльності в національних умовах з урахуванням умов сьогодення.

Основна частина. Інновації є ключовою рушійною силою економічного розвитку держави, тому проаналізовано місце України в Глобальному інноваційному індексі (табл. 1).

Таблиця 1 – Місце України у міжнародних рейтингах, що відображають інноваційний розвиток [4]

Показник	2017	2018	2019	2020	2021
Глобальний індекс інновацій	50	43	47	45	49
<i>Innovation Input</i>	77	75	82	71	76
Institutions	101	107	96	93	91
Human capital & research	41	43	51	39	44
Infrastructure	90	89	97	94	94
Market sophistication	81	89	90	99	88
Business sophistication	51	46	47	54	53
<i>Innovation Output</i>	40	35	36	37	37
Knowledge & technology outputs	32	27	28	25	33
Creative outputs	49	45	42	44	48
Індекс інноваційного розвитку за Bloomberg	42	46	53	56	58
Інтенсивність досліджень і розробок	44	47	54	57	59
Інноваційний індекс Європейського інноваційного табло	35	36	36	33	34

Глобальний індекс інновацій (GII) публікується Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ), спеціалізованою установою Організації Об'єднаних Націй. ГІІ має на меті надати рейтинг інновацій та детальний аналіз з посиланням на приблизно 130 країн. За останнє десятиліття ГІІ зарекомендував себе як провідний довідник щодо інновацій і як «інструмент дій» для економік, які включають ГІІ у свої інноваційні програми [4].

У 2021 році Україна обіймає гірші позиції за останні чотири роки. У порівнянні з попереднім роком маємо несуттєве покращення лише за одним складником – рівнем розвитку бізнесу, але відносно 2017–2019 років позитивний рух навіть за цим критерієм не відчутний. Протягом досліджуваного періоду доволі сильні позиції Україна стабільно має за такими показниками Глобального індексу інновацій: розвиток людського капіталу та досліджень, знання та результати наукового пошуку, а також креативність. Саме тому важливу увагу сьогодні держава надає зростанню освітньо-наукового потенціалу. Дійсно, сучасне суспільство зацікавлене у багатогранному та гармонійному розвитку особистості, індивідуальній свідомості та формуванню на цій основі висококваліфікованих та освічених фахівців. До того ж поширеною є точка зору, що «знання є одним із головних чинників фінансової стійкості держави» [1].

Поряд із неузгодженістю нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності із інвестиційною, фіскальною, кредитною та соціальною політикою, серед інших чинників стримування інноваційної діяльності промислових підприємств слід віднести відсутність чіткого комплексу державних заходів в цьому напрямі, необхідність здійснення значних витрат на інновації, несприятливий інвестиційний клімат, неефективність механізмів правового захисту об'єктів, відсутність внутрішньо-системної комунікації між суб'єктами господарювання з різних сфер,

слабкість наукової складової виробничої діяльності, тривалий строк окупності інвестиційних проєктів та занадто високий рівень притаманного їм ризику. Серед причин, які стримують підприємства активно розвиватися в інноваційному напрямі, є низький рівень державної фінансової підтримки наукових досліджень і розробок вітчизняних підприємств [2]. Структура витрат на інновації промислових підприємств за джерелами фінансування представлена в табл. 2.

Таблиця 2 – Витрати на інновації промислових підприємств за джерелами фінансування

Показники	2019		2020		2021	
	млн грн	у % до загального обсягу	млн грн	у % до загального обсягу	млн грн	у % до загального обсягу
Усього, в т. ч.:	12 180,1	100,0	14 220,9	100,0	14 406,9	100,0
за рахунок власних коштів підприємств	10 742,0	88,2	12 474,9	87,7	12 297,9	85,4
коштів державного бюджету	639,1	5,2	556,5	3,9	279,5	1,9
коштів місцевих бюджетів	13,4	0,1	109,9	0,8	51,1	0,3
коштів інвесторів-резидентів	109,7	0,9	72,3	0,5	45,3	0,3
коштів інвесторів-нерезидентів	107,0	0,9	42,5	0,3	125,3	0,9
Кредитів	473,9	3,9	853,2	6,0	1 377,2	9,6
Коштів інших джерел	95,0	0,8	111,6	0,8	230,6	1,6

У 2019–2021 рр. обсяг витрат на інновації в Україні скоротився на 47 % – до \$534 млн. Водночас до 2019 року спостерігалися «гойдалки» з різким зростанням інноваційних витрат до \$909 млн і подальшим відкотом до \$343 млн. Керуючись даними Держстату [3], складно зрозуміти, чим викликаний різкий ріст і не менш стрімке падіння витрат на інновації. Це може бути один або кілька проєктів за рахунок власних коштів підприємств. Останніми роками частка інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств варіювалася в межах 13,8–18,9 %, зокрема в 2020 р. вона становила 16,8 %. Водночас частка реалізованої інноваційної продукції промислових підприємств у загальному її обсязі залишалася мізерною і за останні п'ять років не перевищувала 2 %. Кількість впроваджених інноваційних видів продукції з року в рік варіюється в межах 2–4 тис. У 2021 році їх кількість зросла, порівняно з 2020 р., на 90 % – до 4 066.

Висновки. В умовах дефіцитності бюджетних ресурсів, недостатності коштів на всіх рівнях бюджетної системи для прямого фінансування державних програм інноваційного розвитку промислових підприємств основні вектори державної фінансової підтримки з метою активізації інноваційної діяльності мають ґрунтуватися на оптимізації джерел фінансування та фінансово-економічних заходах державного регулювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крилов Д. В. Аналіз рейтингового оцінювання розвитку інноваційної діяльності в Україні. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2022/10.pdf
2. Левицька І. В. Інноваційна діяльність промислових підприємств: сучасний стан та напрями підвищення. *Біоекономіка і аграрний бізнес*. 2020. № 2(11). URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bioeconomy/article/view/14787/13085>
3. Статистичний збірник «Наукова та інноваційна діяльність України 2020». URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/10/zb_Nauka_2020.pdf
4. Global Innovation Index. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/about-gii#reports>

Кульчицький М. І.

д-р екон. наук, професор кафедри фінансів,
грошового обігу і кредиту

Львівського національного університету імені Івана Франка

Коваленко С. В.

аспірант кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту

Львівського національного університету імені Івана Франка

ЗРОСТАННЯ ЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІКИ ВОЄННОГО СТАНУ

Вступ. Гостра нестача фінансових ресурсів, що у продовж багатьох років мала місце практично в усіх секторах (видах діяльності, галузях) економіки та проявлялась у бюджетному дефіциті держави, значних обсягах дебіторської і кредиторської заборгованості підприємств, зменшенні купівельної спроможності населення тощо, особливо стала відчутною у 2022 році з початком бойових дій на території України. Проблема нестачі фінансових ресурсів була і залишається результатом незбалансованості фінансової системи, що за своєю економічною сутністю представляє узагальнену (на рівні економіки загалом) сукупність економічних відносин між суб'єктами системи з приводу формування і використання фінансових ресурсів та неналежної організації фінансово-господарської діяльності на рівні господарюючих суб'єктів (юридичних та фізичних осіб).

Через це на порядку денному на різних рівнях управління економікою (від домашніх господарств до центральних органів влади та управління) стоїть завдання зміни пріоритетів стосовно формування доходів, і особливо витрат із метою забезпечення раціонального використання усіх наявних ресурсів та збереження країни.

Мета роботи – з'ясування ролі держави як головного суб'єкта ринкової економіки на особливо складному етапі історичного поступу України, на фінансовому ринку, у формуванні структури та динаміки доходів і видатків бюджету, у розробці та реалізації фінансової політики на найближчу перспективу.

Основна частина. У різні історичні періоди та у різних державах розподільчі процеси стосовно формування і використання економічних ресурсів загалом та